

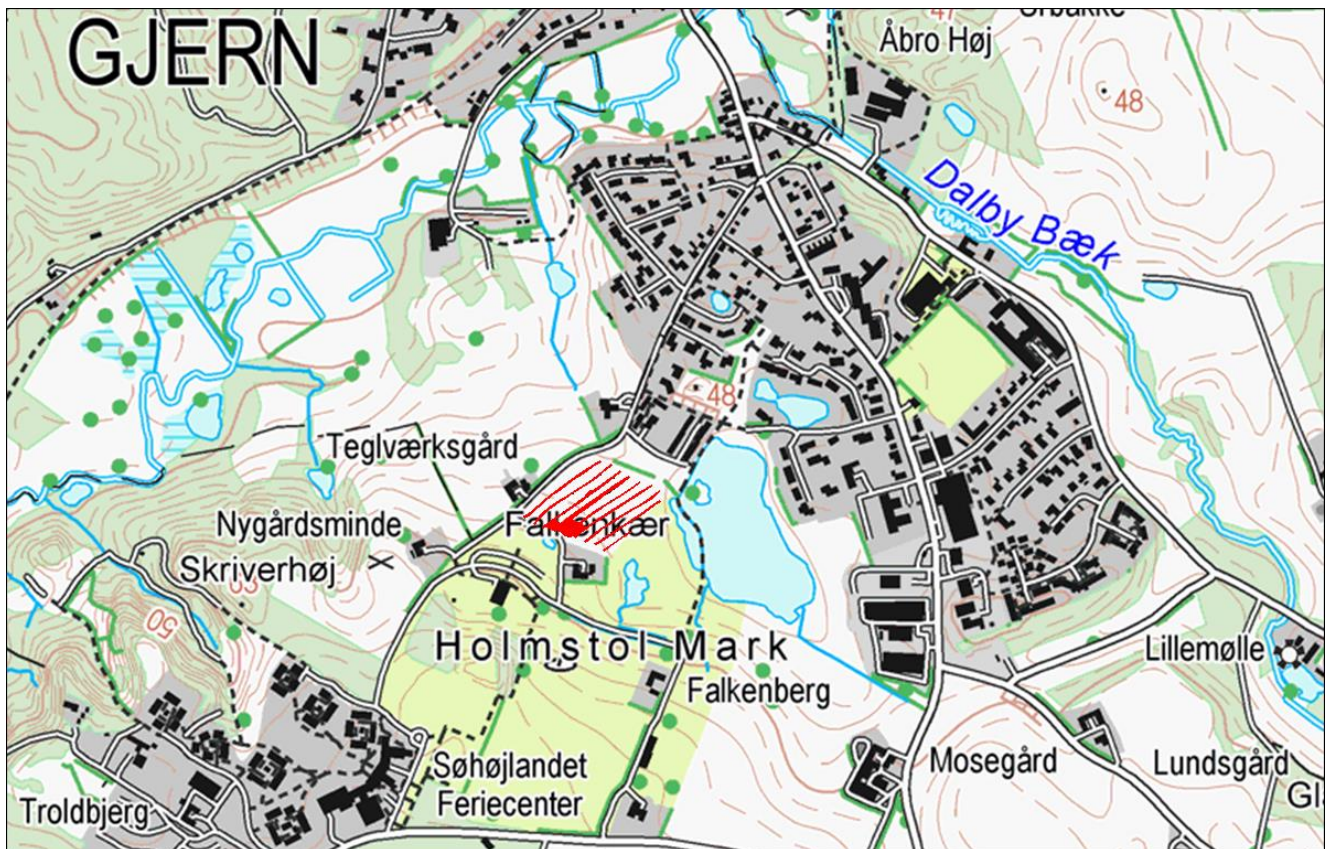

Kulturhistorisk rapport for udvidet forundersøgelse på Falkenlund II

Journalnummer: SIM 5123
Sted: Falkenlund II
SB Stednummer: 160109-80

Matr. nr.:91
Ejerlav: Holmstol by
Sogn: Skannerup sogn
Herred: Gjern
Gl. Amt: Skanderborg

KUAS j.nr.: 16/09821

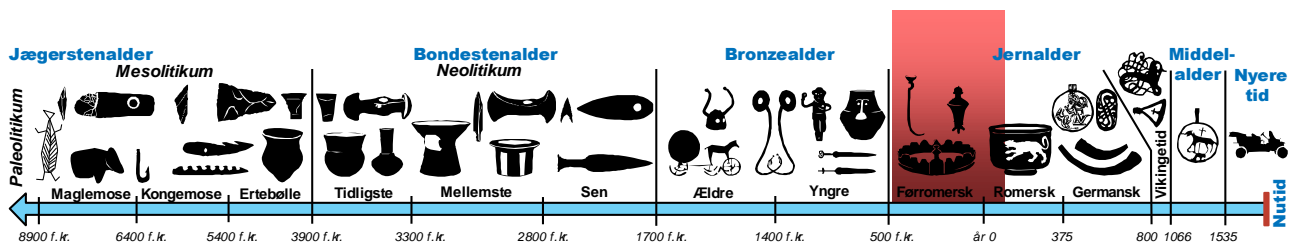

På ovenstående kort er udgravningen fremhævet med rødt (baggrundskort: GST 4cm kort).

Resume: I den udvidede forundersøgelse ved Falkenlund II er der fundet seks huse fra mindst to faser af bebyggelse. Alle husene er med delvist bevarede væggrofter. Derudover er der registreret godt et dusin gruber og en enkelt brønd, de fleste med keramik. En del af keramikken er sekundært brændt, hvilket tyder på en brand i bebyggelsen. Bebyggelsen dateres ud fra keramikken til førromersk jernalder.

Indhold

Indledning.....	2
Undersøgelsens resultater	3
Topografi	6
Fortidsmindelandskabet	7
Udgravningsdata	7
Metode	8
Fremtidigt arbejde	8

Tidslinie med de identificerede perioder. Rød markerer førrømsk jernalder

Indledning

Sagen er opstået i forbindelse med byggemodning i lokalplan 2.45 Gjern på Amerikavej.

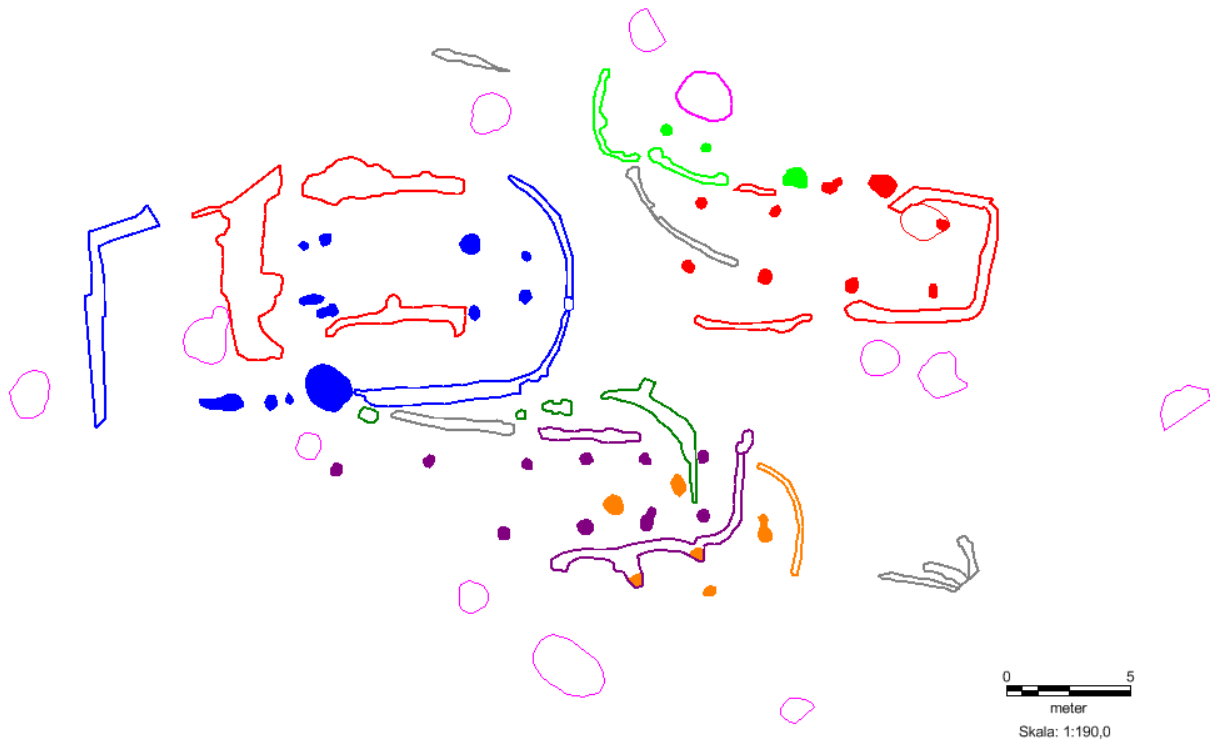
Undersøgelsens resultater

Undersøgelsen er udført som en udvidet forundersøgelse. Der er indledningsvist lagt 9 søgegrøfter. Disse ligger sydøst-nordvest, da det gav den bedste fordeling på arealet. De 8 grøfter er 2,5 meter brede, mens grøft 4 er fire meter bred. I alt er der gravet 1150 meter grøfter fordelt på 3000 m². Det blev hurtigt klart, at de registrerede anlæg er koncentreret i den sydlige del af arealet på et sandet næs, der til de tre øvrige sider er omgivet af vådaflejret undergrund. I den nordøstlig lavning mose. Derfor blev det besluttet at koncentrere undersøgelsen om det relativt beskedne område på godt 1000 m² i syd. Set i bagklogskabens klare lys, burde arealet nok være udvidet 10 til 20 meter mod øst, vest og nord.

Udsigt fra vest. De to vestlige søgegrøfter var fundtomme, men til gengæld meget våde. De blev hurtigt dækket til igen i det sparsomme vinterlys.

Der er erkendt dele af seks huskonstruktioner med væggrøfter. Derudover er der registreret 12 gruber, en del med keramik, samt en enkelt mulig brønd. Seks grøfter har ikke kunnet tolkes ind i huskonstruktionerne og kan være rester af hegnforløb.

Plan over de tolkede huskonstruktioner. Hus 1 er angivet med rødt, Hus 2 med grønt, Hus 3 med blå, Hus 4 med lilla, Hus 5 med orange og Hus 6 med mørkt grønt. De resterende grøfter er markeret med grå streg og gruber med lys lilla. Den mulige brønd, A184, med en lidt federe streg end de øvrige gruber.

Bebyggelsen skal sandsynligvis ses i sammenhæng med jernalderbebyggelser udgravet syd og nord for lokaliteten. På tre lokaliteter inden for 500 meter syd for nærværende undersøgelse er der fundet bebyggelsesspor fra førromersk og ældre romersk jernalder. (SIM 288/1988 Troldbjerg, SIM 7/1991 Falkenberg og SIM 4/1991). Ligeledes er der i nord udgravet dele af en jernalderbebyggelse (SIM 115/1988 Borrehøj).

Bebyggelsen i denne undersøgelse ligger som nævnt afgrænset af vådområder og skal formentlig ses som udkanten af en bebyggelse i flere faser. Det har dog ikke været muligt at erkende en sikker stratigrafi mellem de tolkede huskonstruktioner.

De velbevarede væggrøfter er fælles for de seks huse. I nogle grøfter er der konstateret stolpehuller og i nogle af de bredere grøftforløb har det vist sig, at der var tale om to parallelle grøfter. Der er da også nogle af huskonstruktionerne der er fælles om en væggrøft.

De treskibede huse med væggrøfter og keramik fundet i gruber og stolpehuller dateres til førromersk jernalder.

Gavlgrøft A95 set fra øst.

Hus 1 er rester af et treskibet hus med væggrøfter. Huset består af syv tagbærende stolpehuller, to indgangsstolpehuller og seks væggrøfter. De to gavlgrøfter giver en totallængde på 30 meter og væggrøfter i nord og syd en bredde på 5,3 meter. Umiddelbart nord for huset ligger Hus 2 og i den vestlige del Hus 3. Det har ikke været muligt at afklare en stratigrafi for de tre huse, men der må være tale om mindst to faser i bebyggelsen. Hus 1 deler sin nordøstlige væggrøft med Hus 3.

Hus 2 består af tre stolpehuller, hvoraf det ene tolkes som indgangsstolpehul, samt to væggrøfter, dels den sydvestlige del, dels den vestlige gavl. En sikker længde og breddeangivelse er derfor ikke mulig.

Hus 3 er et usædvanlig bredt hus med ni meter mellem den nordlige og den sydlige væggrøft. De otte stolpehuller er koncentreret i husets østlige ende. De fire stolpehuller i det sydlige vægforløb kan være de sidste rester af en sammenhængende væggrøft.

Hus 4 er med ti tagbærende stolpehuller det mest regelmæssige af de tolkede huse. Ud over stolpehullerne er der væggrøft i den sydøstlige del af huset samt i østgavlen. En del af den nordlige væggrøft er ligeledes bevaret. Hus 5 og Hus 6 ligger i den østlige del af Hus 4, men heller ikke her har det været muligt, at erkende en sikker stratigrafi.

Hus 5 består af en gavlgrøft i øst, en vægstolpe i syd samt fem tagbærende stolpehuller. Heraf er to af de sydlige udposninger på væggrøften til Hus 4, der formentlig er stolpehuller, der ikke er erkendt i fladen under udgravningen.

Hus 6 består af en østlig gavlgrøft samt tre vægstolpehuller i nord.

De resterende seks grøftforløb har ikke kunnet knyttes til en konstruktion. Disse kan være hegnsgrøfter eller grøfter fra huskonstruktioner, der ikke er erkendt i udgravningen.

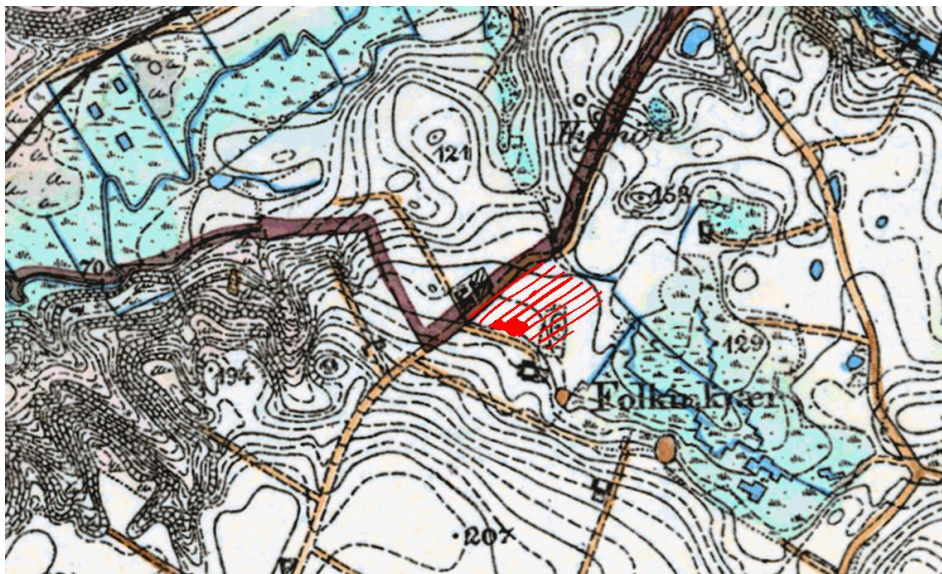
De mange gruber i området giver indtryk af, at det undersøgte areal berører udkanten af en bebyggelse. Der er indsamlet keramik fra en del af gruberne. Den indsamlede keramik dateres til førromersk jernalder. Lige nord for Hus 1 ligger grube A184, der sandsynligvis er en brønd. I denne er der fundet keramik, hvoraf en del er sekundært brændt. Dette kan tyde på en brand i bebyggelsen. I samme grube er ligeledes fundet 10 cm tykke lag af rødbrændt ler.

Eksempler på keramik fra udgravningen. Her er det X4 fra grube A19.

Topografi

Topografisk ligger det berørte område på en mindre terrasse neden for en stejl nordvendt skrænt. Mod vest og nordvest falder terrænet stejlt ned mod Gjern å og mod øst afgrænses området af et vådbundsområde, Falkenkær, hvor der i dag er en mindre sø.

Udgravningsfeltet med rødt er her vist på de Høje Målebordsblade. Undersøgelsen ligger dels på den nordligste del af et højtliggende plateau, dels på en nordvendt skræning.

Forundersøgelsen viste, at den sydlige del af arealet ligger på den nordlige del af et sandet næs, hvor undergrunden i vest og nord er tydeligt vådaflejret og i øst afgrænses af en sækning med moseaflejringer.

Fortidsmindelandskabet

Det berørte areal ligger i midt i et område med mange registrerede fortidsminder. Der er således registreret 10-15 gravhøje inden for en radius på 500 m fra matriklen. Enkelte af disse er udgravet og indeholdt grave fra såvel enkeltgravskulturen som ældre jernalderen. Ved sb.nr 59 er der endvidere udgravet fem huse med forsænket gulv fra enkeltgravskulturen. Endelig er der umiddelbart syd for arealet undersøgt 10-12 mindre områder med bebyggelse og grave fra ældre jernalder (bl.a. sb.nr. 47, 48, 51, 57, 58, 59, 60, 62, 64, 66 og 68), mens der mod nord er fundet bebyggelsesspor (sb.nr.63) og grave (sb.nr.50) fra yngre jernalder. Udstykningen placerer sig således midt i et større bebyggelsesområde med mange bebyggelser fra især ældre jernalder

Registrerede fortidsminder omkring den kommende udstykning.

Udgravningsdata

Udgifterne til disse undersøgelser påhviler ifølge museumsloven §26 stk. 2 og §27 stk. 4 bygherre, der i dette tilfælde er Aage Schulz, A/S SJABCO, 8600 Silkeborg.

Sagen er journaliseret på Museum Silkeborg som SIM 5123 Falkenkær II

Sagsansvarlige for bygherre er Aage Schulz.

Ansvarshavende på museet er Peter Mohr Christensen.

Udgravningen på Falkenlund II blev påbegyndt i felt onsdag den 7/12 2016 og afsluttet i felt onsdag den 14/12 2016.

Den daglige ledelse er foretaget af arkæolog Malene Madsen, assisteret af arkæolog Stine A. Højbjerg.

Udgravningens resultater er registreret løbende, og foreligger efter endt beretningsarbejde til fremvisning på museet ved anmodning. Materialet består af digitale feltplaner med basale beskrivelser, fysiske planer og snittegninger med noter og tolkninger, samt digitale fotos.

Eventuelle naturvidenskabelige rapporter foreligger i sagsmappen efterhånden som de indgår til museet.

Anlægsspor og forstyrrelser er indmålt med differentiell GPS, og dette materiale ligger til grund for de her viste oversigtskort. Kortmaterialet foreligger i UTM 32, euref89, med mindre andet er angivet.

Metode

Entreprenørarbejdet er foretaget af Arne med gravemaskine, påmonteret tiltbar 2,5 meter bred rabatskovl.

Fremtidigt arbejde

Der er hermed foretaget alle nødvendige undersøgelser på sagen, og bygherre kan fremover frit disponere over området.